

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

„Агрохимични анализи на почвите в регион Хасково. Карта на почвите. Анализ на потенциала за развитие на районите с намален приход от селско стопанство през последните години” по проект: „AGRO_LESS”, финансиран от Програма за европейско териториално сътрудничество Гърция-България 2007-2013, договор за безвъзмездна финансова помощ № В3.11.02.

АНАЛИЗ НА ПОТЕНЦИАЛА ЗА РАЗВИТИЕ НА РАЙОНИТЕ ЗА ОТГЛЕЖДАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКА ПРОДУКЦИЯ, С НАМАЛЕНИ ПРОИЗВОДСТВЕНИ РАЗХОДИ НА БАЗА НА НАПРАВЕНИТЕ ПОЧВЕНИ АНАЛИЗИ (резюме)

по договор от 09.06.2015 г. с предмет: „Агрохимични анализи на почвите в регион Хасково. Карта на почвите. Анализ на потенциала за развитие на районите с намален приход от селско стопанство през последните години” по проект: „AGRO_LESS”, финансиран от Програма за европейско териториално сътрудничество Гърция-България 2007-2013, договор за безвъзмездна финансова помощ № В3.11.02

СОФИЯ - СЕПТЕМВРИ - 2015

“Този документ е създаден в рамките на проект Project “AGRO_LESS”, финансиран от Програма за европейско териториално сътрудничество Гърция-България 2007-2013, договор за безвъзмездна финансова помощ № В3.11.02 съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие и националните фондове на Гърция и България. Цялата отговорност за съдържанието на Документа се носи от ДЗЗД „Консорциум Анализи Агро Лесс Хасково“ и при никакви обстоятелства не може да се счита, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.”

Project “AGRO_LESS”

The Programme is co-funded by the European Union (ERDF)
and National Funds of Greece and Bulgaria

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

„Агрохимични анализи на почвите в регион Хасково. Карта на почвите. Анализ на потенциала за развитие на районите с намален приход от селско стопанство през последните години” по проект: „AGRO_LESS”, финансиран от Програма за европейско териториално сътрудничество Гърция-България 2007-2013, договор за безвъзмездна финансова помощ № В3.11.02.

Анализ на структурата на селскостопанското производство в областта за период от 5 години назад

Селското стопанство е един от водещите отрасли за област Хасково и създава заетост на голяма част от населението в региона. Няколко са общините в областта, за които селското стопанство е доминиращ отрасъл - Стамболово, Любимец, Симеоновград и Тополовград. Публикуваните данни за структурата на селскостопанското производство (заетост и използване на земята) през последните 5-8 години са по икономическо-географски региони, а не по административни области. В този смисъл данните само за област Хасково са сравнително оскъдни (БАНСИК- 2010 г. - 2014 г.-МЗХ).

В долната таблица са показани някои основни данни за периода 2010-2014 г. в сферата на използване на земята за област Хасково в хектари:

Област	зърнен и (вкл. за фураж)	масло дайни	техн .	зелен ч. и оранж .	ливади и едног. фураж. (без царевица)	угари	обраб. земя	семеј. градини	пост. затр. площи и ливади-ов. градини	тр. насаж.	изп	ссф
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Хасково 2010 г.	51 449	31 575	8 575	3 732	1 917	11 399			85 748	11 097	205 492	248 366
Хасково 2011 г.	54 292	35 118	6 257	4 340	1 917	14 733	116 657	807	84 970	10 192	212 626	248 451
Хасково 2012 г.	60 851	39 962	6 559	2 725	2 119	17 761	129 997	807	78 410	10 697	219 892	248 148
Хасково 2013 г.	73 062	42 081	3 330	3 128	3 633	11 403	136 637	202	59 136	9 688	205 663	216 461
Хасково 2014 г.	69 303	46 706	4 439	2 623	5 043	10 794	138 908	101	58 206	10 592	207 807	218 097

Табл. 6

От изложените данни е видно, че за периода 2011 – 2014 г. селскостопанският фонд (ССФ) е намалял от 248 366 ха на 218 097 ха или с 30 269 ха (12,19 %). Използваемите земеделски площи (ИЗП) са се увеличили от 205 429 ха на 207 807 ха с 1,14 %. За целия период на наблюдение се вижда, че ИЗП се колебае във времето. Обработваемите земи са се увеличили с 16,00 % от 116 657 ха на 138 908 ха. Това увеличение се дължи основно на усвояване на земи от постоянно затревените площи и ливади, които за същия период от време са намалели от 85 748 ха на 58 206 ха, с 27 542 ха (32,11 %). Тази тенденция е в ущърб на развитието на животновъдството, а понякога води до създаване на условия за проявление на водна ерозия, тъй като постоянно затревените площи и ливади заемат наклонени терени. В структурата на обработваемите земи най-големи площи заемат зърнените и маслодайни култури, които показват тенденция на увеличение: зърнените за този период от време са се увеличили с 17 854 ха (25,76%) от 51 449 ха на 69 303 ха, маслодайните с 15 131 ха (32,40%) от 31 576 ха на 46 706 ха. Техническите (предимно тютюн) и зеленчукови (включително оранжерии)

Project “AGRO_LESS”

The Programme is co-funded by the European Union (ERDF)
and National Funds of Greece and Bulgaria

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

„Агрохимични анализи на почвите в регион Хасково. Карта на почвите. Анализ на потенциала за развитие на районите с намален приход от селско стопанство през последните години” по проект: „AGRO_LESS”, финансиран от Програма за европейско териториално сътрудничество Гърция-България 2007-2013, договор за безвъзмездна финансова помощ № В3.11.02.

култури бележат спад съответно с 4 136 ха (48,23 %) от 8 575 ха на 4439 ха за техническите и с 1 109 ха (29,71%) от 3 732 ха на 2 623 ха при зеленчуците. Ливадите и едногодишни фуражни култури(без царевица) показват тенденция на значително увеличение с 3126 ха (62,00%) от 1917 ха на 5 043 ха, това увеличение е сравнително малко, като се има предвид голямото намаление на постоянно затревените площи и ливади. Семейните градини са намалели драстично 8 пъти. Причината за това намаление могат да бъдат миграционните процеси които стават в областта или нерентабилността на този вид производство.Трайните насаждения са намалели с 500 ха.

По данни на Агрозастатистически справочник - МЗХ, в Южен централен район реколтираните площи с дини и пъпеши са 1 758 ха., средните добиви са 22 385 кг/ха. а произведените количества са 40 155 т/ха., които в голяма степен са съсредоточени в регион Хасково.

Южен централен регион произвежда 61% от общото количество тютюн. Тютюнът е една от структуроопределящите култури и основен източник на доходи в общините от област Хасково. Изследванията показват, че тютюнът, който заема 22% от посевните площи в общ. Ивайловград е давал 65% от общата продукция в растениевъдството, докато зърнените култури заемат 58,8% дават едва 2,9%. Почти всички общини (с изключение на общ. Димитровград) в областта разполагат с изключителни условия за производство на ориенталски тютюн. След кооперирането на земеделското производство, което за планинските и полупланински райони стана в края на 50-те и началото на 60-те, производството на тютюн е продължило, поради местната организация на производство под формата на "акордно" ползване.

Производството на тютюн в общините е изцяло екстензивно, с ниска степен на механизация, което увеличава размера на производствените разходи (за производството на 100 кг. продукция са необходими средно 80-90 часа труд). Характеризира се с много силна раздробеност на парцелите (по-голямата част на парцелите са в рамките на 10 дка.). Тютюнопроизводителните общини с преобладаващо селско население се характеризират и с високи стойности на безработица и отрицателни демографски показатели.

Пресеченият релеф на планинската част на областта (Сакар и Източни Родопи) определя малките и наклонени площи на обработваемите земи, както и почвената покривка (предимно плитки почви) не позволяват отглеждането на полски култури, трайни насаждения и лозя, като пасищата и ливадите са нископродуктивни, което е довело до отглеждането на тютюна, който най-добре се вмести в агрокопотенциала на земите от западните части на общ. Ивайловград, южните части на общ. Тополовград, източните части на общ. Симеоновград, югозападните части на общ. Минерални бани, южните части на общ. Стамболово, Хасково и Харманли, южните и северни части на общ. Любимец и Свиленград.

Понастоящем се оказва, че създаване и прилагане на алтернативни дейности за преминаване към нови типове на производство е трудно постижимо поради липсата на коректни оценки, анализи на пригодността на локалните условия и препоръки за прилагане на алтернативни/заместващи производства.

Предлаганите в настоящия анализ алтернативни култури и производства, за разлика от тютюна изискват по-малко разход на труд и време, а в същото време осигуряват близки по размер доходи до тези от тютюна. От друга страна някои от предлаганите култури биха могли да се отглеждат и като съпътстващи/предхождащи

Project “AGRO_LESS”

The Programme is co-funded by the European Union (ERDF)
and National Funds of Greece and Bulgaria

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

„Агрохимични анализи на почвите в регион Хасково. Карта на почвите. Анализ на потенциала за развитие на районите с намален приход от селско стопанство през последните години” по проект: „AGRO_LESS”, финансиран от Програма за европейско териториално сътрудничество Гърция-България 2007-2013, договор за безвъзмездна финансова помощ № В3.11.02.

(спанак, чесън за селено) основното тютюнево производство култури. Така по-плавно би се осъществил прехода от тютюнопроизводството към нови и алтернативни култури.

Агрохимични анализи на почвите в регион Хасково - полева работа

На територията на област Хасково през м. юни-юли 2015 г. са взети във всяка община от 20 елементарни участъка средни почвени проби за агрохимични изследвания. Участъците са разпределени така, че да обхванат изцяло почвеното разнообразие. Взимането на почвените проби е извършено по стандарт БДС ISO 10381-1/2/3/4/5 и Указание за взимане на почвени проби за агрохимичен анализ - Национална служба за съвети в земеделието. От всеки елементарен участък (100-120 дка) състоящ се само от една земеделска култура са взети зигзагообразно с помощта на агрохимическа сонда и права лопата /за почви, в които не може да се проникне с агрохимическа сонда/ на дълбочина 30 cm почвени проби формиращи еднасредна проба. Средната проба е с тегло около 500 g ситнозем и е формирана от 20-25 „бода” събрани в съд (пластмасов контейнер) с цел хомогенизиране. За по-малките по площ елементарни участъци „бодовете” са редуцирани в зависимост от големината на площта.

Анализ и обобщаване на резултатите от проведените агрохимични анализи

От проведените агрохимичните изследвания и получените може да се направят следните анализи и заключения:

По отношение на запасеност с усвоим азот определен от съдържанието на ($\text{NO}_3\text{-N} + \text{NH}_4\text{-N}$) mg/1 kg почва. 124 проби показват много слаба запасеност ($\text{NO}_3\text{-N} + \text{NH}_4\text{-N}$) mg/kg < 20 mg/kg; 63 проби слаба запасеност 20-40 mg/kg; 18 проби средна запасеност 40-60 mg/kg; 8 проби висока запасеност 60-80 mg/kg. и 7 проби с много висока запасеност > 80 mg/kg. От усвоимите форми на азота тотално преобладава нитратната форма ($\text{NO}_3\text{-N}$). В по-голямата си част много слабо и слабо съдържание на азот е установено при пшеницата, което е нормално, защото по време на пробонабирането пшеницата беше приключила вегетация и се прибираще. Средно и високо съдържание се наблюдава при пролетниците.

Слабо запасени с фосфор (< 9,9 mg/100 g P_2O_5 за смолници и < 6,1 mg/100 g за останалите почви) са 82 от изследваните почви, средно запасени (10-19,8 mg/100 g P_2O_5 за смолници и 6,2-12,2 mg/100 g за останалите почви) са 69 проби, добре запасени (19,9-29,7 mg/100 g P_2O_5 за смолници и 12,3-18,3 mg/100 g за останалите почви) са 28 проби, много добре запасени (29,8-44,9 mg/100 g P_2O_5 за смолници и 18,4 -28,8 mg/100 g за останалите почви) са 23 проби и депресиращи количества (P_2O_5 > 44,9 за смолници и > 28,8 за останалите почви) са установени в 18 проби. Следва да отбележим, че депресиращи количества са установени най-много в община Маджарово 8 броя (5 от които в ливади) и в съседната община Стамболово 4 броя, което можем да си обясним с евентуални фонови аномалии.

Установените количества обменен калий показват среден запас (85-170 mg/kg почва K_2O) в 4 проби, достатъчен запас (85-170 mg/kg почва K_2O) в 37 проби, добър запас (170-220 mg/kg почва K_2O) в 34 проби и висок запас (> 220 mg/kg почва K_2O) в 145 проби. Изследванията патвърждават констатациите на много почвоведи в страната, че

Project “AGRO_LESS”

The Programme is co-funded by the European Union (ERDF)
and National Funds of Greece and Bulgaria

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

„Агрохимични анализи на почвите в регион Хасково. Карта на почвите. Анализ на потенциала за развитие на районите с намален приход от селско стопанство през последните години” по проект: „AGRO_LESS”, финансиран от Програма за европейско териториално сътрудничество Гърция-България 2007-2013, договор за безвъзмездна финансова помощ № В3.11.02.

българските почви генетично са добре запасени с калий, което се дължи на минералния състав на почвите. Независимо от високите стойности на запасеност, в много случаи при смолниците се наблюдава дефицит на калий в растенията, което се дължи на високото съдържание на монтморилонитови глини, които блокират усвояването на калий и е необходимо набавянето му чрез листно торене.

Съдържанието на микроелементи е следното:

Цинкът в изследваните почви показва нисък запас (< 1mg/kg почва Zn) в 159 проби, задоволителен запас (1,1- 1,5 mg/kg почва Zn) в 35 проби и висок запас (> 1,5 mg/kg почва Zn) в 26 проби.

Медта в изследваните почви показва нисък запас (< 0,6 mg/ kg почва Cu) в 12 проби, задоволителен запас (0,61-2,0 mg/ kg почва Cu) в 170 проби и висок запас (> 2,0 mg/ kg почва Cu) в 38 проби.

Желязото в изследваните почви показва висок запас (> 5,0 mg/kg почва Fe) във всичките 220 проби.

Молибденът в изследваните почви показва ниско съдържание (< 0,1 mg/kg почва Mo) в 179 проби и задоволително съдържание (0,11- 0,3 mg/kg почва Mo) в 41 проби.

Борът в изследваните почви показва ниско съдържание (< 0,5 mg/kg почва B) в 192 проби и задоволително съдържание (0,51- 2,0 mg/kg почва B) в 28 проби.

Резултатите от изследванията показват, че по всяка вероятност торене с микроторове в изследваните площи не се извършва.

Оценка на класовете земи по пригодност за земеделско ползване

Категоризацията на земеделските земи и пригодността им за отглеждане на основни земеделски култури чрез бонитетни балове е извършена по Методика за работа по кадастъра на селскостопанските земи в Република България – 1988 г., утвърдена от министъра на земеделието и хранителната промишленост. Определянето на бонитетните балове, а от там и пригодността им за отглеждане на основни земеделски култури, се извършва на основата на данни за релефа, почвообразуващите материали, климата, физико-химичните свойства на почвата и биологичните особености на растението. Оценката е извършена за отглеждане на земеделските култури при неполивни условия. Кадастралните оценки са обединени в 5 бонитетни групи според пригодността на земите за отглеждане на основни земеделски култури по 100 бална система:

Първа група (много добри земи)	категория първа	среден бонитетен бал над 91
	категория втора	среден бонитетен бал 81-90
Втора група (добри земи)	категория трета	среден бонитетен бал 71-80
	категория четвърта	среден бонитетен бал 61-70
Трета група (средно добри земи)	категория пета	среден бонитетен бал 51-60
	категория шеста	среден бонитетен бал 41-50

Project “AGRO_LESS”

The Programme is co-funded by the European Union (ERDF)
and National Funds of Greece and Bulgaria

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

„Агрохимични анализи на почвите в регион Хасково. Карта на почвите. Анализ на потенциала за развитие на районите с намален приход от селско стопанство през последните години” по проект: „AGRO_LESS”, финансиран от Програма за европейско териториално сътрудничество Гърция-България 2007-2013, договор за безвъзмездна финансова помощ № В3.11.02.

Четвърта група (лоши земи)	категория седма	среден бонитетен бал 31-40
	категория осма	среден бонитетен бал 21-30
Пета група (непригодни земи)	категория девета	среден бонитетен бал 11-20
	категория десета	среден бонитетен бал под 10

Табл. 7

Методиката не оценява една от основните традиционни култури за областта (дини и пъпеши), рапица, лавандула, метла, есперзета, черупкови трайни насаждения и много други земеделски култури, които могат да се отглеждат в този район. Поради специфичния климат (засушлив и много засушлив) с преобладаваща отрицателна разлика между валежи и изпаряемост (в mm) за периода юни-август -200 до -400 mm в областта **не се установяват първа и втора категория земеделски земи**. Резултатите от категоризацията на земеделските земи по 10 бр. основни култури са дадени в приложената таблица. Класовете на пригодност на земите в областта за отглеждане на земеделските култури са представени в приложените тематични карти.

Обобщение и препоръки за земеделските производители

От настоящата разработка „Анализ на потенциала за развитие на районите за отглеждане на земеделска продукция, с намалени производствени разходи на база на направените почвени анализи” могат да се направят следните обобщения и препоръки:

Обобщение

Ефективността от земеделското производство на определена територия се измерва с величината на брутния доход от единица площ. Тази величина е свързана с продуктивните качества на земите (почва-климат-категория), структурата на отглежданите земеделски култури, структурата и организацията на земеделското производство. От направения преглед на структурата на отглежданите земеделски култури в периода 2010-2014 г. се вижда, че 49,89% от обработваемите земи са заети от зърнени култури, 33,62% от маслодайни, 3,19% от технически култури, 1,88% от зеленчукови, 3,63% от ливади и едногодишни фуражи без царевица, 5,09% от ИЗП са заети от трайни насаждения. Това структуриране на земеделските култури не може да осигури висок бруто доход от единица площ по следните причини:

При зърнените култури, постоянен и стабилен макар и нисък брутен доход могат да осигурят само есенниците, задължителното участие на царевицата в сеитбооборота, която е влагонеобезпечена и в много от годините може да пропадне, води допълнително до намаляване на брутодохода от единица площ.

При маслодайните култури (слънчоглед и рапица) съществуват следните проблеми, при отглеждането им върху смолници:

1. Голяма лепливост при навлажняване - за да се осигури нормално развитие на слънчогледа и се избегнат ограниченията от влагонеобезпечеността през лятото, сеитбата му трябва да се извърши най-рано през пролетта.

Project “AGRO_LESS”

The Programme is co-funded by the European Union (ERDF)
and National Funds of Greece and Bulgaria

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

„Агрохимични анализи на почвите в регион Хасково. Карта на почвите. Анализ на потенциала за развитие на районите с намален приход от селско стопанство през последните години” по проект: „AGRO_LESS”, финансиран от Програма за европейско териториално сътрудничество Гърция-България 2007-2013, договор за безвъзмездна финансова помощ № В3.11.02.

Като се има предвид лошите физико-механични качества на смолниците, в много от случаите сеитбата закъснява, което води до намаляване на добивите.

2. Навременна сеитба през есента поради засушаване и грубата агрегираност на тези почви следствие на обработките.

При техническите култури независимо от високия брутен доход, който дават, се наблюдава намаляване на площите с 48,23%. Изследвания от 1961-1965 г. показват, че тютюнът, който е заемал 22% от посевните площи в общ. Ивайловград е давал 65% от общата продукция в растениевъдството, докато зърнените култури заемат 58,8% дават 2,9%.)

При зеленчуковите култури, които също могат да носят висок брутен доход се наблюдава намаление на площите с 29,71%, при положение, че в областта има изключително добри условия за ранно производство на зеленчуци при полски условия.

При временните ливади и фуражни култури (без царевица) се наблюдава увеличение на площите с 62%. Това е добра тенденция, която е свързана с постоянно увеличаващата се нужда на животновъдството от храна.

При тютюна, Хасковската тютюнева област е най-необособената и най-голямата тютюнева област у нас. Тютюнопроизводството е концентрирано в подножията на планините, които я обграждат; северните склонове на Източните Родопи и във вътрешността им западните и северните разклонения на Сакар планина и Странджа и част от южните склонове на Стара планина и Средна гора.

Хасковската тютюнева област се разделя на две под-области :

1. Същинска Хасковска подобласт — простира се по долното течение на река Марица и е разположена по склоновете на Източните Родопи и южните склонове на Сакар планина.

2. Старопланинско-Средногорска подобласт — разположена до южните склонове и разклонения на Стара планина на изток от Пловдивската тютюнева област.

Същинска Хасковска подобласт—произходи Хасково, Харманли, Свиленград и Първомай. Климатът е континентален с преход към средиземноморски. Северните склонове на Източните Родопи и западните и северните склонове на Сакар планина, по които е концентрирано тютюнопроизводството, са по-полегати, по-ниски и чрез постепено снишаващи се хълмове преминават в по-равнинните части. Почвите са сравнително богати, глинесто-песъчливи, а теренът е с типично хълмист характер. Тази подобласт се разделя на четири района: Хасковски, Харманлийски, Първомайски, Свиленградски, Ивайловградски. Хасковският и Харманлийският район се подразделят на три подрайона: планински, хълмист и полски.

Тютюните от планинския подрайон са съдържателни, с червеникав оттенък като типичните якалийски тютюни. В най-високите части на балканския подрайон Хасковските тютюни се сливат с районите на басмите.

Най-широко разпространение имат тютюните в хълмистите подрайони. Те са едролитни, пълтни, от светлочервени до тъмnochервени. Имат добър вкус, сравнително добра хармоничност и пълнота при пушенето.

Тютюневият материал от полските подрайони е по-груб, по-силен на пушене и с незадоволителен вкус и аромат.

Project “AGRO_LESS”

The Programme is co-funded by the European Union (ERDF)
and National Funds of Greece and Bulgaria

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

„Агрохимични анализи на почвите в регион Хасково. Карта на почвите. Анализ на потенциала за развитие на районите с намален приход от селско стопанство през последните години” по проект: „AGRO_LESS”, финансиран от Програма за европейско териториално сътрудничество Гърция-България 2007-2013, договор за безвъзмездна финансова помощ № В3.11.02.

Първомайският район се приближава до Хасковския и Харманлийския район, а Свиленградският, Ивайловградският и Крумовградският са твърде разнообразни и обособени сами за себе си.

Сортовото разнообразие в Същинската Хасковска тютюнева област е извънредно голямо. В Харманлийския район най-голямо разпространение има сортът Харманли 166, селектиран от Х. Георгиев и Л. Манолов. Добре се развива на средни почви, лесно прегаря и, изтънява. Изсушеният тютюн има жълт до жълтооранжев цвят, средна плътност добър аромат и приятен вкус.

В Хасковския район, където тютюнът е по-плътен и съдържателен, е разпространен сортът Мандренски. Той има ценните качества да не презрява лесно и да не увяхва. Предразположен е към преждевременно изцъфтяване. Изисква сравнително по-тежки почви. Не понася резките почвени засушавания. Издържа закъснение на беритбата и не страда много от шарилка. Изсушеният тютюн има оранжево-червен до бакъреночервен цвят, средна до голяма плътност, добър вкус, слаб аромат и пълнота и насища при пушене. Първомайският район дава тютюни с неособено добре проявени качествени признаци. Тук са разпространени сортовете Харманлийска басма, Мандренски и Козарско 541.

В Свиленградския район, по северните склонове на Източните Родопи и по течението на р. Арда са разпространени СОРТЪТ Харманли 163, местни разновидности от Харманлийска басма и кръстоски с други сортове. В отделни микрорайони е разпространен сортът Мезешки. Произвежданите тютюни се приближават до тези от района Ивайловград и са по-нежни и благородни от Харманлийските тютюни. В южните склонове на Сакар планина са разпространени местни обособени сортове, които по качественост се приближават до Тололовградските. Тютюните от Ивайловградския райой са дребнолистни, с червеникав оттенък и имат при пушене слаб, но приятен вкус и аромат. В района Крумовград са разпространени предимно тютюните от типа „баши-бали”. Сортовото разнообразие е голямо. Като най-подходящ се очертава сортът Ташлийски. Този сорт изисква леки почви и висока относителна влажност на въздуха. Лесно увяхва и прегаря. Съхне бързо и не страда много от шарилка. Изсушеният тютюн има светлочервен до оакъ-реночервен цвят, листата му са средноплътни, с аромат, наподобяващ на устинските тютюни, който тук е по-слаб, но съчетан с по-голяма физиологична сила и подобрен вкус. Сходен с него, но с подобрени качества е сортът 988, селектиран в Опитната станция Харманли от Хр. Георгиев и Анг. Манолов.

В тази част от Крумовградския район, която граничи с дже- белската област, се отглеждат „басми”.

Старопланинско-Средногорска подобласт. Старопланинско-Средногорската подобласт обхваща Сливен и Стара Загора.

Тунджанско-Черноморска тютюнева област.

Тунджанско-Черноморската тютюнева област е разположена предимно по склоновете на Сакар, Странджа и Стара планина и прилежащите им хълмове в Югоизточна България. Болшинството от почвите са типично якалийски. Климатът е континентален, смекчен от влиянието на морето. С изключение на Тополовградско и Айтоско, останалите тютюнопроизводителни райони в тази област са нови и недобре

Project “AGRO_LESS”

The Programme is co-funded by the European Union (ERDF)
and National Funds of Greece and Bulgaria

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

„Агрохимични анализи на почвите в регион Хасково. Карта на почвите. Анализ на потенциала за развитие на районите с намален приход от селско стопанство през последните години” по проект: „AGRO_LESS”, финансиран от Програма за европейско териториално сътрудничество Гърция-България 2007-2013, договор за безвъзмездна финансова помощ № В3.11.02.

обособени. Те се разделят на две подобласти: Сакарска (Тунджанска) и Старопланинско-Черноморска.

Сакарската подобласт обхваща Тополовградско, Елховско, Ямболско и Грудовско. Тютюнопроизводството е разположено по склоновете на Сакар планина и Долините на реките Тунджа, Догановска и пр. Теренът е хълмист и насечен. Почвите са глинесто-песъчливи, песъчливи и наносни. Най-качествени тютюни се получават в типичния Тополовградски район. Те са дребнолистни, средни до дребни, нежни, благородни, често със зеленикав оттенък. При пушене имат отличен вкус и приятен аромат. В останалите райони качествността на тютюневия материал е по-слабо проявена

Препоръки

В последните години в все по-усилено, се говори изключително много за устойчиво земеделие. За да не се впускате в излишни интерпретации на проблема, ще цитираме две изречения от книгата на българския възрожденец и публицист Цани "Катехизис за земеделието" 1872г. –Ука 1. **"Земеделието е такава наука, която ни учи на изкуството как да работим земята си, без да я услабваме и да получаваме о нея много полза с малко разходи. Ука 2 - Защо не трябва да я услабваме? Защото тя ще трябва на нашите унуци и правнуци"**.

Увеличаването на brutния доход от земеделско производство в частта растениевъдство може да се постигне чрез:

При зърнените култури, участието на царевицата в сеитбооборота да се замени със сорго - сухоустойчиво растение, което може да бъде използвано за зелен и зърнен фураж, силаж, захарен сироп, добив на нишесте и спирт. Освен соргото на тези площи в сеитбооборота могат да бъдат използвани и окопни култури с къс вегетационен период, от семейството на бобовите като градински боб, градински грах, бакла, които да използват добрите количества валежи падащи в периода април, май и юни (средно над 60л/м²). Други сухоустойчиви култури, които могат да се отглеждат са нахута и вигната (*Vigna unguiculata sesquipedalis*). Изброените бобови култури не трябва да се отглеждат върху киселите почви в района каквито са канелено-подзолистите (псевдоподзолисти) горски почви, силно излужените до слабо оподзолените канелени горски почви и недоразвитите канелени горски почви. За увеличение на доходността от тези култури е необходимо спазване на технологичното време за сеитба, както и торене с прецизно определени торови норми срещу действително възможен добив. Трябва да отбележим и факта, че участието на бобовите култури в сеитбооборота води до обогатяване на почвите с азот.

При маслодайните култури освен изброените по-горе условия, с които трябва да се съобразяват земеделските производители, следва да се знае, че не е препоръчително отглеждането на рапица върху киселите почви от района, поради това, че тя е консуматор на големи количества калций (50 кг/тон основна продукция, включваща и

Project "AGRO_LESS"

The Programme is co-funded by the European Union (ERDF)
and National Funds of Greece and Bulgaria

European Territorial Cooperation Programme
Greece-Bulgaria 2007-2013
INVESTING IN OUR FUTURE

„Агрохимични анализи на почвите в регион Хасково. Карта на почвите. Анализ на потенциала за развитие на районите с намален приход от селско стопанство през последните години” по проект: „AGRO_LESS”, финансиран от Програма за европейско териториално сътрудничество Гърция-България 2007-2013, договор за безвъзмездна финансова помощ № В3.11.02.

принадлежащата странична продукция), което би довело до допълнително вкисляване и деградиране на тези почви.

При техническите култури (тютюна особено ориенталски), който се отглежда на ниско продуктивни почви, предлагаме алтернативно земеделие с подмяната му с култури с кратък вегетационен период като спанак, репички, лук и чесън за зелено, разни салати (включително айсберг), които могат да се отглеждат както на открито така и под полиетилен, както и сусам, подправки като: бял риган (общ. Ивайловград), чубрица; както и високо протеиновата супер храна - киноа (*Chenopodium quinoa*), която може да се отглежда безпроблемно в цялата област. При тютюневите площи, които се отглеждат върху канелени горски почви плитки, неерозирани и слабо ерозирани могат да се отглеждат с успех и бадеми и смокини.

При зеленчуковите култури препоръчително е за тяхното по-ранно производство да се отглеждат в началната им фаза на развитие под полиетилен, за получаване на високи добиви (над 10 т/дка домати). Площите в едно стопанство трябва да бъдат помалки за осигуряване на подходящи грижи. Традиционното отглеждане на зеленчуци за прясна консумация в България е ставало в така наречените бахчи, които са били с площ до 20 дка и в които са се отглеждали много видове зеленчуци и подправки. Създаването на такива стопанства би довело до осигуряване на заетост, осигуряване на стабилни доходи от произведената продукция и намаляване на инвазията от такава продукция от чужбина.

При временните ливади и фуражи (без царевица) предлагаме въвеждането на две фуражни култури, които се вписват много добре почвено-климатичните дадености на областта. На първо място това е еспарзетата (*Onobrychis sativa*) - сухоустойчива, многогодишна бобова култура, която трудно би се компроментирала в региона. Като хранителни и вкусови качества не отстъпва на люцерната. По време на цъфтежа си е много медоносна (до 30 кг/), което би дало възможност за развитие на пчеларството. Включването и в сеитбооборота осигурява натрупване на азот в почвата, с което тя е добър предшественик. Подходящи почви за отглеждане на еспарзета в областта са всички черноземовидни почви, рендзини, средно и силно ерозирани канелени горски почви, развити върху карбонатни почвообразуващи материали.

Друга едногодишна сухоустойчива фуражна култура е суданката (*Sorghum vulgare, var. sudanensis*). При климатичните условия на областта тя дава добри и постоянни добиви. Не е претенциозна към почвата и може да бъде отглеждана върху всички почви. Проблем при включването и в сеитбооборота е, че изчерпва всички водни запаси в почвата.

В област Хасково има много добри условия за отглеждането на бостанни култури - дини, пъпеш и тикви. Това са топлолюбиви и сухоустойчиви култури. Сухоустойчивостта им се дължи на мощната коренова система, която позволява водочерпене от дълбоките хоризонти на почвата. Докато тиквите и пъпешите се развиват върху почви каквито са черноземите смолници, черноземовидните и алувиално-ливадните, то дините могат да се отглеждат и на по-леки канелени горски и алувиални почви. Правило е тези култури да не се отглеждат на едно и също място в две последователни години.

На алувиалната тераса на р. Марица в общ. Харманли, Любимец и Свиленград физикохимичните свойства на почвите са изключително добри за отглеждане на аспержи.

Project “AGRO_LESS”

The Programme is co-funded by the European Union (ERDF)
and National Funds of Greece and Bulgaria

